

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v tuzemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja, vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0,50

Štev. 118 • Maribor, sobota, dne 14. oktobra 1939 • Leto XIV

Pogoji za svobodno življenje malih narodov in držav

Težko je, če ljudje zaradi svoje ali nevednosti nimajo za dogodke nobenega pravega merila, ne svobodoljubnega, ne človečanskega, ne narodnega, ne socialnega, kaj šele moralnega. Premnogo ljudi se je sprijaznilo z mislijo, da je prepričanje manj vredno, kakor stara srajca, in hlatajo za novimi senzacijami, volhajo, kdo bo »mož bodočnosti«, komu naj se jutri zapišejo. Tisti, ki je bil še včeraj za g. Milana, bi danes rad bil za »batjuško«.

Na vse mislijo, vse mogoče načrte snujejo in premlevajo, samo tega se ne vprašajo, v čem je vrednost človeškega življenja. Volka obožujejo, pa na svoj ovčji rod pozabljajo.

Slovenci so žal taki ljudje, da vse radi slišijo, da vse radi sprejemajo, samo z mislijo, da se je treba za vsako dobro stvar boriti, v boju dolgo vztrajati in ob neuspehu ohraniti mirno ravnatežje, se ne morejo sprijazniti. Kjer ni vere vase, tam lahko vsakdo kroji »usodo« ljudem, ki si kvečjemu privoščijo zabavljanje in tarnanje potem, ko je že prepozno. Srečuješ na videz resne ljudi, ki ti pa v pogovoru kmalu razodenejo, da nimajo nobene razsodnosti, da se love za neverjetnimi »novicami«, kakor tiste klepetave ženske, ki jim nobena stvar ni dovolj neumna. In ljudje, ki postanejo žrtve lova za senzacijami, izgubé izpred oči resnično zvezo med dogodki, pravila, po katerih se razvija človeški rod, in mislijo, da se je začela zgodovina čisto na novo.

Saj se hitreje ali počasneje menjajo osebe, padajo stare in nastajajo nove meje, toda eno pravilo velja skozi vse veke: vsak človek, vsaka družbena skupina, vsako ljudstvo mora samostojno oblikovati svoje življenje in živiti tako življenje, kakršnega je vredno.

Danes, ko veliki narodi požirajo male, je premnoge prevzela neka panika in ti so mnjenja, da so mali narodi izgubljeni. In vendar poznamo boje med malimi in velikimi, med močnejšimi in slabejšimi že od pamtveka. Na svetu so bili že večji imperiji, kakor je danes največji imperij, bili so večji zavojevalci.

Starogrški zgodovinar Herodotos, ki je živel 500 let pred Kristusom, je že zapisal:

»Bogovi ne trpé ničesar, kar je preveliko. Bogovi sovražijo požrešnost, ljubijo zmernost, red, skladnost. Zato se drugo za drugim podirajo ogromna vzhodna cesarstva — Babilon, Egipt, Asirija, Medija, Perzija.«

Pa preskočimo stoletja in tisočletja, razpad ogromnega, toda v sebi nagnitega rimskega imperija, usodo ohole Avstro-Ogrske, izid boja malih južnih slovanskih narodov z velikim osmanskim sultanom, pa se za danes ustavimo na enem nazornem primeru malega, toda zdravega, krepkega ljudstva, ki si je znalo skozi dolga stoletja zgraditi svojo trdno, demokratično republiko, za katero ga lahko zavida marsikak mogočnejši sosed.

To je mala Švica, ki brani že od štirinajstega stoletja dalje svojo neodvisnost, ki si jo je priborila v boju proti habsburškemu grofom in ki si jo je za časa evropske tridesetletne vojne utrdila in za vso bodočnost zagotovila. Tudi danes zna Švica z oboroženo roko varovati svojo neodvisnost. Vsak Švicar, pa naj si bo po narodnosti Nemec, Francoz ali Italijan, ve, kaj zanj pomeni njegova svobodna ljudovlada. Zato pa Švica lahko brez skrbi zaupa svojim državljanom orožje in ga jim ne

Chamberlain odgovarja Hitlerju:

„Dejanja in jamstva, ne samo besede!“

Anglija hoče popravo krivic, storjenih Poljski in Čehoslovaški, razorožitev in trden mir

Dne 12. oktobra je govoril predsednik angleške vlade Chamberlain v angleškem parlamentu in preciziral stališče Anglije do Hitlerjevih mirovnihih ponudb; rekel je:

Dogodki v zvezi s Poljsko in kaj se namerava z njo

Chamberlain je najprvo omenil, da sta se Nemčija in Anglija razgovarjali glede Poljske in je Anglija prosila Nemčijo, da naj začne neposredne razgovore s poljsko vlado, ker bi v primeru poskusa nasilne rešitve tega spora Anglija morala nastopiti na strani Poljske.

V tem smislu so posredovali Roosevelt, belgijski kralj, holandska kraljica, papež in Mussolini, toda zaman. Postalo je očitno, da je bil Hitler odločen pričeti vojno proti Poljski. Dne 1. septembra je Hitler vdrl na Poljsko. Nemška letala so spreminjala poljska mesta v razvaline in mesarila civilno prebivalstvo na debelo. Po vsem tem, ko je padlo toliko Poljakov in je bilo žrtvovanih toliko Nemcev, stavi Hitler svoje mirovne predloge.

Kdor bi pričakoval, da bodo v teh predlogih poskusi obžalovanja grozodejstev proti človeškemu rodu, nastalih tako hitro po kršitvi pravic češkoslovaškega naroda, je bil razočaran...

Kakšna bo usoda tistega dela Poljske, ki ga je Hitler opisal kot nemško interesno področje, se iz njegovega govora ne vidi jasno. Hitler pravi, da to vprašanje zanima samo Nemčijo in Rusijo. Zato moramo misliti, da predlogi, ki jih navaja nemški kancler za obnovo tega, čemur on pravi »gotovost evropske varnosti«, temeljijo na priznanju njegovih osvojitvev in na njegovi pravici, da stori, kar hoče glede zavojevanja ozemelj. Za Veliko Britanijo bi bilo nemogoče pristati na takšno podlago brez škode za njeno čast. Razen tega bi bilo prekršeno načelo, da je treba mednarodne spore urejati s sporazumom.

Hitlerjeva zatrdila in njihova vrednost

Hitler je ponovno dal zagotovila sosedom. Toda taka zagotovila je dajal Avstriji, po zasedbi Sudetov pa Češkoslovaški. Mi ne moremo preko njegovega radikalnega opuščanja načel njegovega »verjemi«.

Kljub njegovim nasprotnim zagotovilom, so prišli nasilno v nemški rajh

izroča v roke šele takrat, ko so po mobilizaciji postavljeni pod vojaško disciplino. Zato lahko določa švicarska ustava:

»Vsak Švicar mora vršiti vojno službo. Orožje ostane v rokah brambovcov po določilih zvezne zakonodaje.«

In kadar ga v času nevarnosti republika pokliče pod orožje, sname Švicar s klina karabinko, si oprta vojaški telečnjak in odide na zborišče, brani svojo svobodno zemljo. In potem se spet vrača s puško na rami v svoj svobodni dom.

Ampak treba si je zapomniti, da si Švicarji niso priborili svoje ljudske dr-

milijoni Čehov in Poljakov. Sklenil je pakt z Rusijo, čeprav je prej neprestano obtoževal boljševizem. Njegova tolikokrat neizpolnjena beseda in sprememba njegove politike sta temeljni težkoči za razpravljanje o širših predlogih, ki jih je navedel v svojem govoru.

Mi se ne moremo več naslanjati na nepodkrepljeno besedo sedanje nemške

vlade. Nočemo izključiti Nemčije z mesta, ki ji po pravici gre. Toda to velja za Nemčijo, ki hoče živeti v prijateljstvu in medsebojnem zaupanju z drugimi narodi. Ko pride čas, da se določijo obrisi novega mirovnega dogovora, moramo vedeti, da je malo upanja za bodočnost, če ne bi bila nova ureditev dosežena s pogajanjem in sporazumom.

Za svobodo narodov, pa tudi za obstanek Anglije

Ne borimo se samo za svobodo malih narodov, temveč tudi za obstanek Anglije, francoske, Poljske in vseh svobodoljubnih držav.

Vojna nam nalaga strahovite žrtve. Toda mi nočemo nobenega materijalnega dobička v tej vojni in ničesar od nemškega naroda, kar bi žalilo njegovo čast. Nočemo samo zmage, ampak hočemo položiti temelj novemu, boljšemu sistemu odnošajev med narodi.

Mir, ki naj se sklene mora biti resničen
Ne sme biti samo premirje v strahu in groznjah. Kaj je napoti takemu miru? Nemška vlada in samo nemška vlada!

V Hitlerjevem govoru, ki je nejasen, tudi ni nobenega namiga, da je pripravljen popraviti krivice, ki so se zgodile

Češkoslovaški in Poljski. Nič več se ne moremo zanesti na obljubo nemške vlade. Dejanja, ne samo besede morajo priti, preden bosta angleški in francoski narod pripravljena, da prenehata nadaljevanje vojne z vso silo.

Potem šele bo mogoče urediti vprašanja, ki zanimajo vse ljudi dobre volje: razorožitev, obnovitev trgovine in izboljšanje blagostanja narodov. To je osnovni pogoj, ki ga samo nemška vlada lahko izpolni.

Nemčija ima da izbira!

Majski poslušaj govor

Chamberlainov govor je poslušal v diplomatski loži tudi sovjetski poslanik Majski.

Nemški napadi na zapadni fronti

V pričakovanju še večjih bojev.

Kljub izredno slabemu vremenu, ki traja že teden dni, je postalo na zapadnem bojišču zelo živahno. Nemške čete napadajo na vsej črti, od tam, kjer prestopi meja reko Ren in do luksemburške meje. Najhujše napade so Nemci osredotočili v odseku reke Mozele. Bojev se udeležuje večje število nemških čet, ki napadajo z uporabo najmodernejšega orožja, doslej brez uspeha. Njihove zgube so precejšnje. Pričakujejo poostreitev vojne po odklonitvi Hitlerjevih mirovnihih predlogov. Nemčiji se mudi, ker ni pripravljena na dolgotrajno vojno.

Francoski generalni štab in prodor skozi utrjeni pas

Francoski generalni štab je dal podrobna navodila svojim edinicam za slučaj prodora utrjenega obrambnega pasu, ker bi v takem primeru ne prišla

za nadaljnje prodiranje v poštev pehotna, ampak motorizirane sile. To dejstvo nalaga posebne mere opreznosti pri prodoru sovražne fronte, kakor tudi obratno.

Angleži zajeli velik nemški parnik

Angleži so zaplenili na Atlantskem oceanu nemški parnik »Kap Norte« (13.615) ton, ki je vozil iz Brazilije.

Podmorniška vojna brez uspeha

Podmorniška vojna Nemcev proti angleški in francoski trgovski in vojni mornarici je bila ta teden popolnoma brezuspešna. Angleške in francoske trgovske ladje spremlja stalno vojno brodovje, s katerim se podmornice težko kosajo.

158 000 angleških vojakov v Franciji

Obvestilo angleškega vojnega ministra.

Angleški vojni minister Hoare Bellingham je izjavil v angleškem parlamentu, da se nahaja v Franciji 158.000 angleških vojakov. Z vojaki je poslala Anglija v Francijo 25.000 motoriziranih voz, med njimi tudi mnogo tankov, od katerih jih tehta mnogo vsak po 15 ton. Pretežen del angleških čet je motoriziran. Število motoriziranih angleških čet v Franciji je enako 20 nemškim motoriziranim divizijam.

Vpoklic rezervistov na Danskem. Danska vlada je odredila vpoklic rezervistov, ki bi bili v mirnem času vpoklicani šele prihodnje leto.

Sovjetska Rusija in njen protektorat nad baltiškimi državami

Litva dobi Vilno.

Pogodbe, ki so bile sklenjene med Estonko, Letonsko in Litvo ter Sovjetsko Rusijo, imajo v mnogočem značaj vojaških dogovorov. Sovjetska Rusija jamči za neodvisnost teh ozemelj in neodvisnost teh držav, nasprotno pa so te države obvezane, da ne sklepajo nobenih dogovorov z drugimi državami, ki bi ogrožale sovjetske interese, ali pa celo Sovjetsko Rusijo samo.

Sovjetska Rusija bo odstopila Litvi Vilno, katero so Litvancem vzeli Poljaki leta 1920. Mesto Vilna in okolica pa je gosto naseljena s Poljaki.

Glede neodvisnosti Estonke, Letonske in Litve se smatra, da je ta neodvisnost samo navidezna, ker je v teh

državah razmeščena sovjetska vojska. Razen tega je skoro gotovo, da bo prišlo do spremembe režimov v teh državah, in bodo novi režimi prej ali slej proklamirali priključitev teh držav Sovjetski Rusiji.

Estonka je že dobila nov režim, oziroma novo vlado z ministrskim predsednikom Ulrotsem na čelu. Trdi se, da je ob priliki spremembe vlade prišlo do spopadov in je bil ubit tudi sin bivšega predsednika estonske vlade, Ilmar Tenison.

Kar se tiče vlad v baltiških državah so bile zelo reakcionarne. V vseh teh deželah je bilo socialistično gibanje zatrto.

Kaj bo s Finsko?

Izpraznitev mest na Finskem.

Vlada je poklica pod orožje 100.000 moč, obenem pa izpraznila največja mesta, tudi glavno mesto Helsinki, iz katerega je odšlo 20.000 za obrambo nesposobnih prebivalcev.

Nordijske države prosijo posredovanje

Zedinjene države posredujejo

Nordijske države, katerim pripada tudi Finska, imajo pogodbo o vzajemni pomoči med seboj in so sklenile, da ostanejo nevtralne.

Z ozirom na akcijo Rusije proti Finski, so nordijske države zaprosile za

posredovanje pri Rusiji Francijo, Anglijo in Zedinjene države.

Nordijske države same se veliki sili ne morejo upreti, verjetno pa je, da posredovanje ne bo zaleglo, ker se Rusija hoče s tem zavarovati eventualno pred Nemčijo in dobiti čim povoljniji izhod na morje.

Skupen nastop severnih držav v Moskvi

Švedska, danska in norveška vlada bodo sporočile v Moskvi svoje stališče glede zahtev, ki jih stavlja Sovjetska Rusija Finski.

Italija. Balkan in Rusija

Balkan smatra Italija za svoje področje

V Švici presoajo zadržanje Italije tako-le:

V Rimu dobi človek vtis, da skupno prodiranje Nemčije in Rusije na Balkan ni več v skladu z interesi Italije. Po vsem tem, kar se je zgodilo, ne bi bilo izključeno, da pride celo do sklenitve vojne zveze med Nemčijo in Rusijo. Ta zveza bi po mnenju italijanskih činitelev še bolj povečala nevarnost na Balkanu. Ako bi potem še Turčija pristala

na zaprtje Dardanel, bi to značilo, da je Rusija gospodarica vsega Črnega morja in obrobni pokrajin. Rim je za nevtralnost Balkana, toda ne zato, da Balkan oslabi in postane nesposoben za obrambo pred zavojevalnimi cilji Nemčije in Rusije.

Kakor vidimo, imajo v Rimu velike skrbi, ki se tičejo njihove neposredne bližine, tako da nimajo časa misliti na Tunis in Džibuti.

Anglija in Rusija sklepata pogodbe

Sovjeti tudi z Angleži.

V Moskvi je bila sklenjena angleško-ruska trgovinska pogodba. Sovjetska Rusija bo izvažala v Anglijo les, Anglija pa bo dobavljala Rusiji kavčuk in cink.

Rusija se je obrnila na Norveško in Švedsko, da bi njune ladje prevažale les v Anglijo, ker Sovjetski Rusiji primanjkuje trgovskih ladij. Državi pa se brani prevzeti ta posel, ker nemške podmornice napadajo ladje obeh držav in jih potaplajo. Rusija bo morala ra-

di tega posredovati v Berlinu, da ne bodo njeni tovari pristali na morskem dnu, namesto v Angliji.

Nadalje se zatrjuje, da bo med Anglijo in Rusijo sklenjenih še nekaj pogodb. Iz dejstva, da je bila obnovljena trgovina med Anglijo in Rusijo in da bo Anglija dobavljala Rusiji tako važne surovine, se sklepa, da ne bo prišlo do vojnega zapleta med obema državama.

Te vesti so neugodno delovale v Berlinu.

Doma in po svetu

Ali naj se razdelitev davčnih dohodkov na posamezne banovine določi na podlagi števila prebivalstva ali pa na podlagi pritoka dohodkov iz posameznih banovin v državno blagajno? Banovina Hrvatska je dobila do konca leta 29 odstotkov vseh državnih dohodkov, ki odpadejo na proračune fistih gran državne uprave, čijih kompetence so bile od ministrstev prenešene na banovino. Odstotek je bil izračunan na podlagi števila prebivalstva. Delitev državnih dohodkov na banovine po številu prebivalstva je nepravilna. Kajti ta sistem bi značil favoriziranje gospodarsko nerazvitih pokrajin na račun gospodarsko razvitih, t. j. pokrajine, ki plačajo več davkov, bi stvarno dobile manj, kot pa pokrajine, ki plačajo manj davkov, pa imajo večje število prebivalcev. Nadalje bi bilo treba tudi rešiti vprašanje plačevanja davkov pri podjetjih, ki imajo tovarne recimo v Sloveniji, centralne pisarne pa v Beogradu. Podjetja na ta način izbegavajo plačevanju davkov, ki so v Sloveniji višji kot pa v Beogradu in se precej zmanjšajo, ako podjetje v Sloveniji obratuje, v Beogradu pa ima »navidezno« centralo. Ta vprašanja se pojavljajo in zahtevajo rešitve. Na Hrvatskem tudi računajo s tem, da bodo morali pričeti uvajati nove davke.

Na Hrvatskem čistijo na banovini, po sreskih načelstvih, mestnih občinah in vseh ostalih javnih uradih. Predvsem odstranjujejo, premeščajo, stavlajo na razpoložnje ali odpuščajo nekdanje nasprotnike hrvatskega narodnega gibanja. Seveda se javlja tudi mnogo kompetentov in vlada že tudi med kompetenti za taka mesta veliko prerivanje. Vprašanje je, ako bo to čiščenje rodilo zaželjene uspehe.

Povratak naših španskih dobrovoljcev. Po sklepu naše vlade bo poslanstvo v Parizu izdalo vsem jugoslovanskim dobrovoljcem, ki so se borili v španski državljanski vojni potne listine in jim bo s tem omogočen zopetni povratak v domovino. Kakor večina španskih dobrovoljcev, so se nahajali po zlomu republikanske armade tudi jugoslovanski dobrovoljci v posebnih taboriščih v Franciji.

30 milijonov dinarjev posojila hoče dobiti zagrebška mestna občina pri SUZOR-ju. Dosljej finančno ministrstvo ni hotelo dati pristanka. Odslej pa je v stvari pristojna banska uprava in bo najetje posojila dovoljeno. — Kakor vidimo, so na obstoju delavskih socialno političnih ustanov zainteresirane tako samouprave, kot tudi posamezniki, ki iščejo kreditov oz. posojil. Kod bi sicer druge iskali govovino v sedanjih časih, ko denarni zavodi skoro da ne prejemaajo vlog, ampak samo izplačujejo, dočim se zavarovalni prispevki vendarle stekajo v blagajne.

Trgovinski sporazum med Nemčijo in Bolgarijo je bil po dolgotrajnih pogajanjih izpolnjen z novimi določbami.

Egipt za zmago demokratične ideje. Predsednik egiptске vlade Mohamed Mahmud paša je te dni ponovno izjavil, da je Egipt odločno na strani Anglije in bo z vsemi silami podprl stremenje, da bo zmagala demokratična ideja po svetu.

Turška vojaška misija se že več dni mudi v Londonu, kjer se vršijo razgovori o sklenitvi angleško-turške vojaške zveze. Ker še vedno ni prišlo do zaključka turško-ruskih pogajanj v Moskvi je verjetno, da so se radi tega zavlekla tudi pogajanja v Londonu.

V od Rusov zasedenem delu Poljske so pričeli uvajati nov režim. V kolikor je postojala veleposest je bila zaplenjena. Vesti, da so sovjetske oblasti pričele deliti zemljo veleposestev kmetom, pa niso resnične. V Sovjetski Rusiji zemlja ni last poasmeznih kmetov, ampak jo kmeti le obdelujejo in sicer skupno v takozvanih kolhozih, v katerih so združene cele vasi. Vesti o delitvi zemlje na od Rusov zasedenem poljskem ozemlju so nastale na ta način, da so se ljudje spomnili dogodkov iz l. 1917, ko so boljševiki, da pridobe kmete, v resnici delili zemljo ruskih plemičev in veleposestnikov, toda to je bilo le prehodno. Potem je sledila komasacija vse zemlje v takozvanih kolhozih in likvidacija kulakov (kmečkih posestnikov).

Ruske križarke v estonskem pristanišču. — V pristanišče v Tallinu so priplule te dni 3 ruske križarke, ki bodo v smislu dogovora med Sovjetsko Rusijo in Estonko ostale zasidrane v estonskih pristaniščih.

Ruske čete niso vkorakale v Turkestan. Kitajski poslanik v Londonu je zanikal vesti, ki so bile razširjene po inozemstvu, da so sovjetske čete vkorakale v kitajski Turkestan.

Göring pojde v Rim. Po angleških vesteh želi Nemčija, da bi se maršal Göring čim prej sestal s predsednikom italijanske vlade Mussolinijem. Göring naj bi skušal pridobiti Italijo za posredovanje v prid miru, v slučaju neuspeha mirovne akcije pa bi Nemčija želela točno vedeti, kaj bo ukrenila Italija.

Ukrepi komisarja pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev. Ban hrvaški je imenoval pri OUZD v Zagrebu komisarja. Prejšnja imenovana samouprava je bila razrešena. Komisar je razrešil ravnatelja urada dr. Ante Mudriniča ter obenem odredil, da se odpove služba vsem nameščencem, ki so bili sprejeti po letu 1929. Služba je bila odpovedana okoli 70 nameščencem in nameščenkam, katerim bodo preiskali obisti, če so posebno služili prejšnjim režimom ali so bili nameščeni po protekciji ter jih obdržali v službi ali pa ne.

Ministrski svet je te dni odobril 20 milijonov dinarjev za evakuacijo otrok in rodbin iz mest in vasi, ki bi bile v slučaju vojne ogrožene.

Sestanek rezervnih častnikov. Ob 5. obletnici smrti kralja Aleksandra I. Zedinitelja so se sestali v Ljubljani zastopniki Udruženja rezervnih oficirjev in se izrekli za složno in edinstveno delo med narodom v teh usodepolnih časih.

Za okrog 50 milijonov dinarjev uvozi vsako leto naša država kave. Uvozniki kave se pritožujejo, da imajo velike težkoče radi nabave potrebnih deviz. Zaloge kave znašajo še 5000 kg, 10.000 pa jo je nezacarinjene v pristanišču na Sušaku.

Ti so znali izkoristiti čas in prilike. »Hrvatski dnevnik« poroča, da so imeli ravnatelj zagrebških mestnih podjetij take-le plače: ravnatelj električne centrale inž. Ribič mesečno din 21. 075, ravnatelj olinarne inž. Crneković din 19.223, ravnatelj vodovoda inž. Kreković pa din 18.441.

Zane Grey:

20

Mož iz gozda

Helen je smatrala, da mora žena ljubiti svojo domovino, pa naj jo zanese usoda kamorkoli, vendar ne toliko iz čuta dolžnosti, kot iz veselja, romantične naslade in življenjskega nagona. Kako le bi moglo biti življenje na tej goli zemlji, pod tem sinjim nebom, neskončne razsežnosti kdaj neprijetno ali eno-licno, tu, kjer se je moral človek boriti in delati in so bile zato odvisne vse misli in vsa razglabljanja?

Z obžalovanjem je videla izginjati v daljavi dolino Rio Grande in vzporedno z njo se raztezajoče pogorje. Toda bežeče razdalje so prinesle nadomestek v obliki drugih dolin, drugih drzno se dvigajočih, črnih skalnatih vrhov; potem pa so zopet sledile gole, neskončne rumene ravnine in redko s cedrami poraščeni brežuljki ter bele, suhe struge rek, pošastno se lesketajoče v sončni svetlobi, vid jemajoče alkalijeve plasti in nato velika pustinja, na kateri so rasle zlate in modre rože.

Opazila je, da sta tudi bela in rumena barva tal in skal počasi prehajali v bledordečo — vedela je, da to pomeni bližino Arizone. Arizona, divja, samotna, rdeča pustinja, zelena planota, — Arizona z njenimi grmečimi rekami, njenimi neraziskanimi daljavami, njenimi pašniki in gozdnatimi pokrajinami, njenimi divjimi konji, cowboyji, banditi, volkovi, levi in rdečkožci! Kot sanjajočega dečka jo je pretreslo to ime in razburkalo njeno notranjost ter ji zapelo pesem o brezimskih, sladkih, nepojmljivih stvarih, tajinstvenih in polnih pustolovščin. Toda ona, dekle dvajsetih let, ki si je naprtila odgovornost, je morala za-

tajiti občutke v globinah svojega srca, in to, kar je zlasti obžalovala njena mati, da Helen ni prišla na svet kot deček, se ji je zdel največja nesreča.

Ure so potekale, med tem ko je Helen gledala, se učila in sanjerala. Vlak se je ustavljal v dolgih presledkih na vmesnih postajah, kjer najbrž ni bilo ničesar drugega kot kočje iz ilovice, postajočiči Mehikanci, prah in vročina. — Bo se je prebudila in začela čebljati ter stikati po košari. Sprevodnik ji je povedal, da sta do Magdalene samo še dve postaji. Začela je ugibati o tem in onem, kdo ju bo sprejel in kaj se bo zgodilo. To je vzbudilo Helen iz njenega sanjarenja, da se je zavedla položaja, ki je skrival toliko mikavosti. Seveda ni vedela ničesar, kaj se bo zgodilo. Dvakrat je šetal Riggs mimo po podniku gori in doli, tako, da je Helen morala, četudi ne bi hotela, opaziti njegov temni obraz, njegove svetle oči ter porogljiv nasmeh. Toda zopet je premagala Helen naraščajoči občutek bojazni s prevzetnim zaničevanjem. Ta človek vendar ni bil noben mož; česa naj bi se bala, razen, da jo bo mogoče stalno nadlegoval, dokler ne bo prispela v Pino. Njen stric jo bo čakal v Snowdropu, do kamor je bila od Magdalene, kakor je vedela, dolga pot, ki jo je bilo treba premeriti v roštnem vozu. V Heleninem razmišljanju je predstavljala ta voznja s poštnim vozom višek dolgega potovanja, katere se je najbolj bala.

»O, Nell!« je vzkliknila Bo vzhričeno. »Skoro smo na cilju! Naslednja postaja, pravi sprevodnik.«

»Radovedna sem, ako vozi pošta tudi ponoči,« je primonila Helen zamišljeno.

»No, seveda!« je odvrnila neukrotljiva Bo.

Četudi je vlak vozil z običajno hitrostjo, se je Helen vendarle dozdevalo, kot da bi letel liki ptica.

Sonce je zahajalo za golimi novomehiškimi skalnatimi grebeni, Magdalena je bila čisto blizu in z njo noč in pustolovščina. Helenino srce je bilo hitreje. Opazovala je rumene ravnine, na katerih se je paslo govedo; to govedo, jarki po katerih se je pretakala voda za namakanje zemlje in trepetljike so ji razodele, da se bliža njuno potovanje po železnici naglo svojemu cilju. Potem je, opozorjena po Bojinem pri-tajenem vzkliku, pogledala skozi okno voza na nasprotni strani ter opazila celo vrsto nizkih hiš, zgrajenih iz abodine gline. Vlak je zmanjšal svojo hitrost. Helen je videla, kako so se podili otroci, beli in mehikanski, pomešani med seboj; potem je bilo vedno več hiš in visoko na griču ogromna cerkev iz ilovice, okorna in jarka in vendar na svoj način lepa.

Helen je ukazala Bo, da si dal klobuk na glavo, ko pa je potem isto storila tudi sama, jo je bilo skoro sram, ker so se ji od razburjenja tresli prsti. V vozu je bilo vse navzkriž, ljudje so govorili vse vprek, da ni bilo mogoče ničesar razumeti.

Vlak je obstal. Helen je pogledala skozi okno in opazila raztresene skupine Mehikancev in Indijancev, negibne in malobrižne, kot da bi za nje ne bilo nã svetu ne vlakov, niti kaj drugega, kar bi zaslužilo njihovo pozornost. Potem pa je opazila Helen nekega belca in to je bila zanjo velika tolažba. Stal je nekoliko oddaljen od drugih. Bil je visok in širokopleči, da je nehote vzbjal pozornost; Helen se ni mogla ubraniti, da ga ne bi še enkrat pogledala in ta pogled jo je prepričal, da je bil belec lovec. Obleka mu je bila iz resičaste, sive divje kože, za pasom je nosil revolver.

(Dalje prihodnjic.)

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Velik občinski dan v Trbovljah

V nedeljo, dne 15. t. m. bo v Trbovljah slavnostno otvorjen nov »Občinski dom«, ki stoji na idealnem prostoru cestnega trikotja Trbovlje-Hrastnik-Trbovlje-Vode, ter med meščansko šolo, občinsko kopalnico in hišami ob glavni cesti.

Zgradba »Občinskega doma« je v modernem in praktičnem smislu dovršena, s številnimi uradnimi prostori in zborovalnico ter je opremljena s predpisanimi varnostnimi prostori za arhive in vrednote. Tako odgovarja nov »Občinski dom« vsem zahtevam in predpisom v zdravstvenem, upravnem in varnostnem oziru ter tudi dopolnjuje harmonično kraj in okolico Trbovelj.

V kolikor se da danes preceniti, bo stal nov »Občinski dom« z vsemi notranjimi in zunanjimi deli v neposredni bližini doma okrog 1.800.000 dinarjev. Z dograditvijo »Občinskega doma« se je uresničila dolgoletna zamisel vseh Trboveljčanov, ki so brez partizanstva želeli Trbovljam socijalni, kulturni in politični napredek. Uresničila se je tudi nujna potreba, da se iz nekdanjega neprimernega šolskega poslopja, kjer je bil desetletja sedež ene največjih podeželskih in industrijskih občin, preseli uprava v modernejšo in bolj ustrezajočo poslopje.

Vse prebivalstvo občine obveščamo, da je nov »Občinski dom« dograjen in se bodo vsled tega vsi občinski uradi preselili do dne 15. oktobra t. l. v nove uradne prostore, kjer bodo pričeli z uradovanjem 16. t. m. ob 8. uri zjutraj. Občina Trbovlje je nameravala izvesti to otvoritveno »Občinskega doma« na slovesnejši način, kar pa ni skladno s časom in razmerami. Vsled tega se je občinski odbor odločil, da izvede to proslavo na sledeči način: V soboto, dne 14. t. m., t. j. na predvečer prve otvoritvene seje bo v času ob 19. do 20. ure (od 7. do 8. ure) zvečer razsvetljev »Občinskega doma« s koncertom trboveljske »Delavske godbe«. V nedeljo, dne 15. t. m. ob 9. uri dopoldne se bo vršila v zborniški dvorani prva javna otvoritvena seja občinskega odbora, na kateri bo imel župan s. Klenovšek otvoritveni govor. Po končani svečanosti seji občinskega odbora bo ogled vseh uradnih prostorov v novem »Občinskem domu« po občinstvu in sicer ves dan do 18. (6. ure) zvečer. Občan! Delavci, kmetje in obrtniki! Vabimo Vas, da se te proslave udeležite v čim večjem številu, da si ogledate dom, kjer boste imeli priliko prepričati se, kaj se doseže z neumornim, požrtvovalnim in slovnim delom.

Javno zborovanje podružnice Zveze rudarjev Jugoslavije

bo v torek, dne 17. oktobra t. l. ob 4. uri dopoldne v »Delavskem domu«.

Dnevni red:

»Socijalni položaj in zahteve delavstva«

Vabimo vse razredno zavedno delavstvo, da se tega zborovanja udeleži, kajti delavstvo mora v svojem lastnem interesu biti točno informirano, kakšna je socijalna zakonodaja in kakšna bi morala biti, da bo koristila splošnosti.

Zato je dolžnost vsega delavstva, da se zaima za svoje starostno in bolniško zavarovanje in za razna druga vprašanja, ki režejo v živo delavstva.

Zatorej vsi na zborovanje!

Odbor.

Pozivajo se vsi šahisti, člani društva »Vzajemnost«, ki se želijo udeležiti šahovskega turnirja, da se priključijo v ponedeljek, dne 16. oktobra od 6. do 8. ure zvečer v društveni pisarni »Vzajemnost«. Obenem se tudi sprejemajo novi člani, ki imajo veselje do šahiranja.

Mesnice ob nedeljah zaprte. Občinstvo se obvešča, da bodo od nedelje, dne 1. oktobra dalje ob nedeljah in praznikih mesnice zaprte v smislu odloka kr. banske uprave. Torej bo treba kupovati meso že ob sobotah.

KOČEVJE

Vendar enkrat!

Na našem rudniku je nastal nenaden preokret. Niso prišla samo naročila za dodatnih 500 ton od države, temveč se obetajo še nova velika zasebna naročila. Med rudarji je opaziti živahno razgibanost, istotako med brezposelnimi. Rudniška uprava je že sprejela nekaj novih delavcev in izgleda, da jih bo še precej, tako da se bo število naših rudarjev znatno povečalo. Vendar enkrat je tudi med kočevske delavce posijalo malo sonca.

Samo naši tekstilci so siromaki, njihov položaj se venomer slabša. Nujno je, da mero-dajni na nek način rešijo tudi njihovo vprašanje. Tekstilci sami bi se pa tudi lahko malo bolj razgibali. Zakaj pa rudarji marsikaj dosežejo? Zato ker so organizirani in enotni, zato ker držijo skupaj po geslu: Le v slogi in enotnosti je moč! Pa poguma je treba!

Rudniški vpokojenci. Sedaj pred zimo so dobili vpokojenci našega rudnika odpoved stanovanj. Sicer rudnik po »pravilih« ni dolžan, da jim daje stanovanja, vendar bi jih lahko vsaj preko zime pustili v rudniških hišah, če že ne gre drugače. Pokojnice so nizke in starim ljudem je težko sedaj v tem vremenu iskati druge strehe in se seliti. Naj bi se njihove želje vpoštevale in se jih še pustilo v stanovanjih!

TEZNO PRI MARIBORU

Del. kult. društvo »Vzajemnost« Težno priredi v nedeljo, dne 15. oktobra v gostilni Felie vinskotrgatev s peštrnim sporedom. Pričetek ob 15. uri. — Vabi odbor

LJUBLJANA

Shod strokovno organiziranega delavstva

se bo vršil v Ljubljani v nedeljo, dne 15. t. m. dopoldne ob pol 10. uri v kletni dvorani hotela Miklič. Razpravljalo se bo na shodu o pomenu delavskih socialno-političnih ustanov. Delavstvu pripravljamo, da se shoda udeleži. »Moderno galerijo« bodo gradili v Ljubljani. Galerija bo stala na prostoru, kjer sedaj stoji bara ki za shrambo gledaliških kulis. V njej bo velika razstavna dvorana za moderna umetnostna dela. Z gradbo prično spomladi.

Ljubljanski tramvaj se razvija počasi. Pravijo, da je pre malo denarja. Napredek je v tem, da ima sedaj že svoje delavnice za motorne vozove in so izdelale že sedem voz. Motornih voz bo imel ljubljanski tramvaj odslej 9. Novih sedem voz bo veljalo 2.400.000 din. V delavnicah je zaposlenih 71 delavec, sprevednikov 150, čistilcev prog 16, delavcev za popraviljanje prog po 8—12 in 5 pregledni-

MARIBOR

S. Bogomir Lukas preminul. V sredo, dne 11. t. m. ob 17. uri popoldne je nenadoma preminul naš zaveden sodrug Lukas Bogomir, mizar delavnice državne železnice. Pokojni je bil rojen dne 5. nov. 1880 v Košakih pri Mariboru. Leta 1906 je stopil v železniško službo in je baš te dni dokončal 33 let nepretrganega službovanja. Že v zgodnji mladosti se je priključil socialističnemu delavskemu gibanju in je bil strokovno organiziran od leta 1907 vse do svoje smrti ter tudi ustanovni član »Glasbene-ga društva žel. delavcev in uslužbencev« in odbornik »Hranilnega in posojilnega društva delavcev« v Mariboru. Pogreb pokojnika se je vršil v petek, dne 13. t. m. iz Nove vasi, Vrtna ulica št. 1, na radvanjsko pokopališče. S smrtjo Bogomira Lukasa je delavsko gibanje zgubilo zopet enega izmed svojih zvestih bojnikov, ki je dolgo vrsto let brezkompromisno služil socialistični ideji in trdno veroval, da bo le socializem prinesel osvoboditev proletarijatu. Blagemu pokojniku ohranimo trajen spomin. Žalujemočim preostalim pa izrekamo tem potom naše iskreno sožalje!

Silno podražanje krompirja. V zadnjem času se je pri nas silno podražil krompir, katerega prodajajo sedaj merico že po din 11, dočim je zadnja leta bila najvišja cena krompirja din 7. Krompir je poleg kruha glavna hrana za delavce, ki bodo s to podražitvijo krompirja zelo hudo prizadeti. Vsak delavec prav gotovo od srca privoščil, da kmetje dobro prodajo svoje poljske pridelke, ki so jim edini vir dohodkov, toda radi tega bi ne smeli biti oškodovani predvsem revnejši sloji. V zadnjem času se splošno opaža dvig cen raznim življenjskim potrebščinam in to kljub temu, da je bila izdana posebna uredba o pobijanju draginje. V smislu te narečbe so bili ponekod že formirani odbori, ki bodo skrbeli, da se bo zaščita konzumentov tudi izvajala. Potrebno bi bilo, da se v te odbore imenujejo tudi zastopniki svobodnih delavskih strokovnih organizacij. Delavstvo to upravičeno zahteva, ker bo radi navijanja cen najhujše prizadeto.

Zaščita konzumentov v Mariboru. Imenovan je odbor za pobijanje draginje, v katerem ni niti enega zastopnika delavcev.

Edina lastnica predilnice bombaža in mehanične tkalnice E. Zelenka & Co. v Mariboru je tvrdka »Suitex«, delniška družba v Glaruru, v Švici.

Lastavice so se letos pozno poslovile. Zadnje lastavice so opazili v Mariboru dne 9. oktobra. Letale so v večji skupini v višini hiš v okolici poslopja okrognega sodišča. Kakor je videti, so letos zadnje lastavice zelo zakasnilo z odletom, četudi je vreme že dalj časa silno neprijetno.

Vpepeljen. Pri Sv. Kungoti je dne 11. t. m. umrl posestnik Turk Anton. Ker je bil član »Ognja«, je bil prepeljan v graški krematorij in tam vpepeljen.

Zdravniško dežurno službo za nujno zdravniško pomoč bo vršil v nedeljo, dne 15. oktobra t. l. OUZD zdravnik g. dr. Teobald Zirn-gast, Maribor, Kralja Petra trg št. 3-1.

KRANJ

Veliko delavsko zborovanje

Krajevni medstrokovni odbor, sestojec iz organizacij, ki so v sklopu »Strokovne komisije«, sklicuje za v nedeljo, dne 15. oktobra s pričetkom ob 10. uri zborovanje z dnevnim redom: Volitve v delavske socialne ustanove. Govoril bo s. Tratar iz Ljubljane. Dolžnost slehernega delavca je, da se udeleži tega zborovanja, ker s tem pripomore k uveljavljanju njegovih zakonitih pravic. Zborovanje se bo vršilo na kegljišču v »Narodnem domu«.

Seja občinske uprave se je vršila minuli petek, na katero pa nov član uprave, s. Kerč, ni bil vabljen, čeprav je g. župan izjavil na zadnji seji odbora, da bo s. Kerča vabil že na prvo sejo uprave. Zakaj župan ni držal besede? Pričakujemo pojasnila od dr. Megušarja na prihodnji seji.

Knjižnica »Vzajemnosti« je odorta vsako nedeljo od 9. do 11. ure. Sedaj je knjižnica končno le dobila vrnjene knjige, last bivše »Svobode«, o čemur tem potom obveščamo delavstvo, da zopet seže po lepem in podučnem branju.

Jugoslovenske tvornice gume — nemški kapital. V nekdanji tovarni »Semperit«, ki je prišla v sklop Jugoslovenske tvornice gume d. z. o. z. sta bila izbrisana poslovdnja inž. dr.

kov. Družba pripravlja razširitev električne železnice na Jezico, kar bi bilo iz prometnih razlogov jako potrebno. Stroški za to razširitev bi znašali okoli 5 milijonov dinarjev. — Proga bo do Ruskega carja dvotirna in dalje do savskega mosta entirna.

Cestni železničarji dobrotniki Maloželezniške družbe. Te dni so objavili časopisi majhno statistiko o ljubljanski cestni električni železnici, čije mreža je dolga 26 km. Izdatki za osebje obremenjujejo cestno železnico z 0,22 odstotka na kilometer, dočim v drugih državah odpade do 0,67 odstotka izdatkov na kilometer za plače osebja. Ta primerjava kaže, da so ljubljanski cestni železničarji pravi dobrotniki Maloželezniške družbe.

Pokojninski zavod nameščencev zgradi blok treh stanovanjski hiš ob Muzejski in Nunski ulici. Dela za eno hišo so se že pričela, pri čoh drugih je treba izvršiti še nekaj formalnosti.

Za viničarje in vinogradnike ima »Slovenec« dvojno merilo, k.

Na ta način se je zagnal »Slovenec« celo v strokovno organizacijo viničarjev, čeprav ni napravila ničesar drugega, kakor da je hotela prirediti nedolžno predavanje o novem viničarskem redu, ki je viničarjem še popolnoma neznan, ker je izšel doslej še samo v »Službenem listu«. »Slovenec« to predavanje ni bilo po godu, češ, da bi baje radi mi pri tem lovili »kalin«, kakšne, »Slovenec« ni povedal. Pač pa mu je bilo zelo pogodu, da je oblast predavanje prepovedala in nato še uvedla preiskavo, če morda prireditelji prepovedi niso kršili. Teden dni nato so zborovali vinogradniki v Ljutomeru in tam zopet sklepali resolucije proti viničarskemu redu, a se mariborski »Slovenec« radi tega ni prav nič razburjal, kakor tudi ne par tednov popreje, ko so na enak način zborovali mariborski »Weingartenbesitzerji« in v družbi patentiranih nacionalistov sklepali proteste proti »trdotam« viničarskega reda.

Pobrežko cesto, od Trga Kralja Petra do Tržaške ceste, te dni pripravljajo za tlakovanje. To je bilo res potrebno, ker je ob deževnem vremenu tam neprehodno blato, ki se je zanašalo tudi na Državni most vse do Glavnega trga. Ostanke bivše Turkove hiše, »turske šance«, so končno odstranili in podrli tudi Staro Vernikovo hišo na vogalu Tržaške ceste. Na ta način je Pobrežka cesta v tem odseku dovolj razširjena: s ceste proti magdalenski cerkvi bodo vodile široke stopnice. Ni pa še videti, kako bo zavarovan tabor okrog cerkve, ki je lično prenovljena. Potrebno bi bilo, da se tudi ob Pobrežki cesti obzida s kamenitim zidom, kakor je obzidana vzhodna stran ob Tržaški cesti in opremljena z novo ograjo, ob kateri naj se nasadi nizko okrasno drevje. Če se bo pustil sedanji nasip zemlje, ne bo to prav nič lepo in na cesti bomo imeli večno blato. Zadnja leta se je mestna uprava čisto odvadjala seznanjati občinstvo pri javnih delih s svojimi načrti in postavlja javnost vedno le pred gotova dejstva. Vsak Mariborčan pa, ki mu je lepota našega mesta pri srcu, se vedno rad zanima, kako bo ta ali ona reč izgledala. Dobrohotni nasveti naj bi se po možnosti upoštevali.

Plesna šola I. del. kolesarskega društva v Gambrovi dvorani začne z rednim poukom v nedeljo, dne 15. oktobra ter se vršijo vaje vsak četrtek od 20. do 22. ure in vsako nedeljo od 15. do 18. in od 20. do 22. ure pod osebnim vodstvom plesnega učitelja g. L. Simončiča. Vpisovanje novih članov sprejema vodstvo pred vsakim poukom.

Repertoar Narodnega gledališča v Mariboru. Petek, 13. oktobra: zaprto. Sobota, 14. oktobra ob 20. uri: »Celjski grofje«. Red B. V nedeljo, 15. oktobra ob 20. uri: »Pygmalion«.

»Navihanka« — prva letošnja operetna novost se kot novejša, povsod prodorno sprejeta delo skladatelja tudi pri nas tako priljubljenih čeških operet »Sv. Anton, vseh zaljubljenih patron« in »Pod to goro zeleno« pod vodstvom Herzoga in v Harastovičevi režiji že pridno pripravlja za premiero.

Rogan in prokurist Waldherr iz Zagreba, vpisan pa inž. Brey Willi iz Hannovera, ki se nahaja sedaj pri družbi v Kranju.

Volilni imenik upravičencev za volitev senatorjev v dravski banovini je okrogno sodišče v Ljubljani odobrilo. V volilnem imeniku se nahajajo poleg imenovanj banovinskih svetnikov tudi vsi župani. Sodišče torej ni osvojilo mnenja, da je treba župane brisati, ker jim še pred volitvami, ki bodo dne 12. novembra, potече v zakonu o občinah predvidena štiriletna poslovna doba.

RUŠE

Tovarna bo še razširila svoj obrat? Občni zbor Aga-Ruše, združene jugoslovenske tvornice acitilena in oksigena d. d., je sklenil povišati delniško glavnico od sedanjih 4 na 8 milijonov dinarjev. Povišanje delniške glavnice opravičuje domnevo, da lastniki nameravajo razširiti delniško tovarno, ali pa bodo kapital investirali v kakšni drugi tovarni, ki je že, ali pa še bo prešla v njihovo posest v kakšnem drugem kraju.

POBREŽJE PRI MARIBORU

Zvočni kino Pobrežje. 14. in 15. oktobra monumentalni vefelimi iz svetovne vojne »Parada smrti« z Warner Baxter.

CELJE

Delavsko zborovanje

Krajevni medstrokovni odbor Strokovne komisije v Celju sklicuje za v nedeljo, dne 15. t. m. s pričetkom ob 9. uri dopoldne v dvorani hotela »Union« delavsko zborovanje.

Delavci in delavci, udeležite se tega zborovanja v čim večjem številu.

KMO.

Pritožbe mestnih delavcev. Zima prihaja in s tem tudi povečane skrbi revnega prebivalstva, med katere spadajo sigurno tudi delavci, zaposleni pri mestni občini. Za zimo je potrebno kurivo. Kje dobiti drva ali premog, če ni denarja niti za druge življenjske potrebščine. Mestni delavci so prejeli vsako leto od občine bukova drva na podlagi sklepa prejšnjega občinskega sveta, ki do danes ni bil in tudi ne sme biti razveljavljen. Sedaj so pa na vprašanje mestnih delavcev odklonili to priznano dejatev z ugotovitvijo, da so oddali drva in sicer 50 sežnjev, mestnemu zavetišču. Svoj odklonilni odgovor so še podprli s tem, da je drv zmanjkalo. Na ta način se ni zboljšalo stanje. Enim revežem so odvzeli, da dajo drugim revežem. Prav je, da imajo mestni ubožci tople sobe, ni pa prav, da bi morali radi tega zmrzovati mestni delavci. Glede pomanjkanja drv pa moramo iznesti na tem mestu prav ostro kritiko. Prejšnja leta so izsekavali mestne gozdove na vse mile viže kakor da je mestna občina posestnica velikanskih pragozdov. Drva je pa prodajala mestna občina privatnikom. Vsled tega tirjajo mestni delavci, da dobe tudi letos drva, ker če ni lesa na razpolago, niso krivi delavci, ampak tisti, ki imajo upravo občine v svojih rokah. Upamo, da se bo krivica nujno popravila in da bodo delavci prišli do svojih upravičenih prejemkov v naravi.

STORE

»Železarna Store« je menda edina v Jugoslaviji, v kateri še delavstvo nima urejenih delovnih razmer. Sedaj se je začela tudi v tej tovarni močno razvijati strokovna organizacija SMRJ, s pomočjo katere si delavstvo želi priboriti kolektivno pogodbo, katere osnutek je bil predložen podjetju dne 15. septembra. Treba je poudariti, da v tem podjetju kolektivna pogodba že dolga leta ni obstojala in je delavstvo izročeno na milost in nemilost. Ker se je pa zadnja leta pokazalo, da dela podjetje ogromne dobičke in raste, saj je v zadnjih dveh letih postavilo novo martinovo peč, novo livarno za cevi in moderniziralo še mnogo drugih objektov, je delavstvo mnenja, da sme upravičeno zahtevati del dobička zase. Upajmo, da je vodstvo podjetja samo uvidelo, da s takimi plačami, kot so danes v »Železarni Store«, ki daleč zaostajajo za plačami v težki industriji v Sloveniji, delavstvo ne more več izhajati in je skrajni čas, da se plače zvišajo! Zato, sodrugi, na delo, da si priborimo one pravice, kakršne si je ustvarilo delavstvo po ostalih podjetjih. Najboljši vzgled nam je pa disciplinirano delavstvo »Šamotne tovarne«, ki uživa pravice pridobljene potom svobodne strokovne organizacije, katera mora biti v odstotkih računano, tudi v železarni v najkrajšem času na oni višini kot je v šamotni tovarni. Dosti je dremanja, ki je vladalo dolga leta. Mislimo, da so nas skupnje stremenile in da bomo odslej vedeli, da je edino prava pot, pot v organizacijo, kjer mora biti naše mesto sedaj in v bodoče! Družnost! — Več zavednih železarjev.

Sportni klub »Store« priredi v nedeljo, dne 15. oktobra trgatev grozdja s plesom. Pričetek ob 17. uri v gostilni g. Inkret Marije. Igra Sajovicev kvartet, vstopnine ni. Za obilen obisk se priporoča — odbor.

SV. LOVRENC NA POHORJU

Čisto zmedeni. V 41. št. na 3. str. »Slov. del.« čitamo članek iz St. Lovrenca n. Poh., v katerem gg. zelenci sočutno vzdihujejo, kako slabo se godi njihovim rdečim nasprotnikom, kar sklepajo iz tega, da je baje položil funkcijo predsednika tukajšnje svobodne strokovne organizacije kovinarjev glavni zaupnik v tovarni Kieffer. Vsekakor se nam zdi to čudno, kajti naš s. predsednik bi nam bil gotovo sporočil, ako bi bil odstopil in ne samo zelenecem. Kolikor pa vemo, je s. predsednik bil vpoklican in ga zastopa s. podpredsednik organizacije. Taka je vsevednost gg. zelencev. Gotovo je nerodno, da so tako slabo informirani in da je njihovo veselje prezgodnje. Rdečkarji bodo le še naprej sejali svoje seme in mogoče bo iz njega še kaj kruha, da se bo še kakšen zelenec poleg najedel. Kar se pa tiče varanja delavstva od naših ss. prvakov ali »firerjev«, kakor jih nazivajo, jih opozarjamo, da ne sodijo po sebi in svojih. Če pa še kdaj rabite kakšne informacije, se pa oglasite! — Zaveden delavec.

SV. LOVRENC NAD ŠTORAMI

Delavci sami najbolje vemo, kaj nam je treba. V nedeljo, dne 8. oktobra je g. kaplan iz Teharjev pridigal pri deseti maši v Sv. Lovrencu prav po domače. Do danes se pri nas še ni zgodilo, da bi se javno imenovalo stariše tistih otrok, ki ne znajo verouka v šoli. Tudi strokovno organizacijo je omenil in rekel, da namesto, da bi šli možje v cerkev, gre do rajši v Store, v gostilno Inkret na sestanek, katerega prireja strokovna organizacija. Mi vprašamo g. kaplana, če nam on zagotovi v tovarni boljšo plačo? Ako je on siguren, da bo delavstvo imelo večjo korist od tega, ako bo njega poslušalo, kot pa od sestanka, potem mu tudi mi zagotovimo, da bomo vsako nedeljo v cerkvi. Dokler pa tega ne bo, se bomo pač morali ravnati tako, kot je za nas in naše družine bolj prav in potrebno.

Prispela velika izbira za damske in moške plašče, obleke, kostume, hubertuse, oficirske, finansijske in železničarske uniforme! Krojaške potrebščine! Velika odprodaja ostankov! Kakor vedno dobite po najnižjih cenah in v najboljši kvaliteti samo v

ČESKEM MAGACINU **MARIBOR**
pri glavni policiji

Delavske zbornice ne smejo brisati svobodnih delavskih organizacij iz evidence

Odločna beseda novega ministra za socialno politiko

Beograjska delavska zbornica je, ko jo je prevzel »Jugoras« črtala vse svobodne strokovne organizacije (Ursove) iz evidence delavske zbornice. Centrala Zedinjene delavske strokovne zveze Jugoslavije (Urs) se je pritožila proti črtanju pri ministru socialne politike g. dr. Budisavljeviću, ki je pritožbi ugodil z naslednjo rešitvijo:

Na temelju § 67 zakona o zaščiti delavcev, člen 8 statuta delavske zbornice v Beogradu in tarif. br. 5 zakona o taksah

rešavam:

Da se sklep skupščine delavske zbornice v Beogradu od 11. in 12. junija 1939 o izključitvi delavskih in nameščenskih organizacij Zedinjene delavske strokovne zveze Jugoslavije iz evidence zbornice razveljavi iz formalnih razlogov.

Razlogi:

Z navedenim sklepom skupščine delavske zbornice v Beogradu so izključene iz evidence zbornice vse delavske in nameščenske organizacije v sestavi Zedinjene delavske strokovne zveze Jugoslavije iz razloga, ker te organizacije niso vršile svoje dolžnosti v zmislu § 8 statuta zbornice. Dočim pa § 37, točka 7 zakona o zaščiti delav-

cey določa, da zbornica vodi evidenco o vseh delavskih in strokovnih organizacijah. Isto določbo vsebuje tudi statut zbornice v svojem čl. 5, točka 7.

Nevršenje dolžnosti po čl. 8 statuta bi moglo imeti za posamezne organizacije samo njihovo individualno odgovornost, ker se v tem členu izrecno poudarja, da so vse ekonomske, gospodarske in kulturne organizacije delavcev in nameščencev dolžne, da se registrirajo pri delavski zbornici. Kolektivne odgovornosti celih skupin delavskih organizacij ni v tem oziru v zmislu omenjenih določb zakona o zaščiti delavcev in statuta zbornice. Ker more biti odgovornost delavskih organizacij samo individualna, tedaj morejo biti črtane iz evidence zbornice samo individualno, to je, s posebnim odlokom za vsako organizacijo poimensko, če bi bili zadostni in opravičeni razlogi za njih črtanje. S sklepom skupščine delavske zbornice v Beogradu od 11. in 12. junija 1939 pa, so izključene vse delavske in nameščenske organizacije cele skupine organizacij Ursja, zato omenjeni sklep ne more obveljati, ter se mora že iz formalnih razlogov razveljaviti.

Rešitev je bila dostavljena beograjski delavski zbornici in centrali Ursja.

O težkih dnevih Varšave

Mesto je razvalina

Švicarska »National-Zeitung« prinaša daljši članek svojega vojaškega poročevalca, iz katerega posnemamo:

V času od 28. na 29. september se je mesto, ki je bilo že davno prej odrezano od ostalega sveta, udalo. Seveda je vprašanje, če se bo Nemcem posrečilo odvzeti civilnemu prebivalstvu različno orožje, ki so ga poljski vojniki razdali med varšavsko prebivalstvo. Da se je Varšava po 22-dnevem odporu vdala, so bili pred vsem trije vzroki: zaloga municije je pošla, preskrba vode in živeža je bila onemogočena, v predzadnji dan pred kapitulacijo je bilo v akciji 350 nemških bombnikov, ki so samo ta dan — tako poročajo italijanski viri — vrgli na mesto za 500 ton bomb in drugega razstreliva. Približno tretjina Varšave je uničena, ve-

liko predmestje Praga je do tal porušeno. Delo zažigalnih bomb je bilo lahko, ker je bila zadnje dni Varšava brez vode in prebivalstvo sploh ni moglo gasiti. V vsej Varšavi, tem milijonskem vlemestu, najbrž ni na nobenem oknu cele šipe. Ko se je podrla ogromna zgradba nebotičnika »Prudencials«, je pod seboj pokopala ljudi. — Nekaj dni po predaji mesta se je vozil v aeroplanu nad Varšavo dopisnik »Corriere della Sera« in ugotovil to-le: »Videl sem samo napol porušene hiše in kadeče se razvaline, vsepovsod sama znamenja obupne borbe. Povsod po mestu so razrušene barikade, polno uničenih tramvajskih voz in avtomobilov. Kjer so nekoč stale tovarne, industrijske naprave, vojašnice ali vojni arzenali, tam so neusmiljeno gospodarile bombe ter vse uničile.«

Razno

Selitve iz Pariza. Iz Pariza so odpravili 15. septembra 1.500.000 prebivalcev, iz občin na periferiji pa en milijon. Iz Pariza se je torej izselila polovica prebivalstva.

Dosedaj še ni bil vjet niti en francoski vojak. Dasi traja vojna že šest teden, pa doslej še ni bil vjet niti en francoski vojak, kljub temu, da si Nemci z vsemi silami prizadevajo, da bi koga vjeli, od katerega bi lahko kaj izvedeli za namere francoskega vojnega poveljstva.

Tovorni avto z nemškimi vojniki privozil na belgijsko ozemlje. Čez belgijsko mejo je pripeljal nemški vojaški tovorni avto, na katerem je bilo 12 oboroženih vojakov z lahko strojno puško. Belgijci so begunec prijeli, razorožili in internirali.

Taborišča za ujetnike na Angleškem. Pariški časopisi opisujejo taborišča za vojne ujetnike na Angleškem. V takem taborišču, ki ima zidane stavbe, je preskrbljeno tudi za udobnost. V sobah je napeljana centralna kurjava. Ujetniki pa se čez dan zabavajo s sportom.

Vest, da je sklenjeno premirje, je izzvala v Nemčiji veselje, ki ga ni mogoče popisati. — Dne 10. t. m. se je v Nemčiji nenadoma razširila vest, da je sklenjeno premirje. V Berlinu so ljudje skoro ponoreli od veselja. Gostilničarji so dajali gostom pijačo zastoni in slaščičarji so delili sladkarije. Ko je bil objavljen uradni proglas, da vest ni resnična, ljudje niso hoteli verovati. Nemški listi trdijo, da je vest objavila angleška propaganda na valu neke nemške radio oddajne postaje, v nameri, da bi izpodkopala moralo nemškega naroda.

Tibetanci imajo novega Dalaj Lama. Dečka so pred dvema leti našli. Star je pet let in so ga sedaj kronali ob velikih svečanostih za poglavarja Tibeta in tibetanske cerkve. Navzoč je bil regent Tibeta ter zastopniki Vel. Britanije, Nepala in Kitajske.

All si že poravnal naročnino? Ako še ne, izpolni svoje dolžnost

Iz Češke

Češki pilot je pod seboj zažgal mino. Švicarski listi so javili 9. oktobra ta-le slučaj: Gestapo v protektoratu je pozval nekega češkega pilota, da pokaže na nekem češkem aerodromu mesto, kjer je bila glasom neke ovadbe skrita mina. Pilot je Nemce povedel na dotično mesto, pokazal mino, pri tem pa nalašč povzročil, da je eksplodiral. Pilota je pri tem seveda razneslo, z njim pa tudi 60 Nemcev.

Dobavni listki za milo. Časopisi javljajo oglase Mestnih uradov, da se bodo vnovič oddajali dobavni listki za milo in sicer najprej za otroke do 2 let, nato za ostale. Občinstvo se opozarja, da vzdržuje red, radi hitreje oddaje. Posebni dnevi za izdajo listkov za milo so odrejeni za zdravnike, lekarne, zobne telnike ter bolnike kožnih bolezni, ki pa morajo predložiti zdravniško spričevalo. Dispozicije za izdajanje dobavnih listkov za mleko ter živilske listke za težko in zelo težko zaposlene bodo pozneje javljene.

Prepoved krmjenja živeža. Vlada Protektorata Češke in Moravske je prepovedala krmiti živino z živili, ki jih sicer konsumirajo ljudje. Na primer tudi z žitom, ječmenom, ovsom, koruzo itd.

Praga ima že nad 1 milijon prebivalcev. — Po mnenju statistikov bi morala zrasti Praga letošnje jesen v milijonsko mesto. Ta domneva se je tudi izpolnila. Ko so pravkar izdajali rodbinske živilske izkaznice, so našli v Pragi 1.021.427 prebivalcev.

Kino samo za kulturne filme. V češkem industrijskem mestu Plzinu imajo kino »Univerza«, ki predvaja že dolgo leta samo kulturne filme. Čisti dobiček oddajajo za kulturne naprave »Husove Ljudske univerze«. Pravkar je dobil ta kino novo moderno urejeno dvorano.

Iz Slovaške

Na Slovaškem omejena kupčija avtomobilov. Slovaška vlada je izdala odredbo, v kateri je prepovedana svobodna kupčija avtomobilov, ter sta nakup in prodaja vezana na dovoljenja oblasti.

Predstavniki grafičarjev izstopili iz uprave Delavske zbornice

Predstavniki grafičarjev, ki so po imenovanju nove uprave Delavske zbornice sprejeli imenovanje v upravni odbor, so se odločili položiti svoje mandate. Svoj izstop iz imenovane uprave so utemeljili z daljšim dopisom na upravo Delavske zbornice in ministra za socialno politiko, v katerem čitamo:

»V praksi pa se je začelo kazati vse bolj jasno, da se smatra naše prisostvovanje in delovanje v nekaterih forumih za nepomembno, ker se pač ne zanimamo za politična vprašanja, pač pa smo odločni v vseh zadevah, ki se tičejo izboljšanja položaja vsega delovnega stanu.

Najbolj nečuvven primer izigravanja pa se je dogajal s sejami centralnega tajništva Delavske zbornice.

Ko je bila sklicana prva seja tega organa, se našega predstavnika ni vabilo, kljub sklepu upravnega odseka, da kot ekspert prisostvuje vsem sejam. Naknadno so funkcionarji Delavske zbornice pojasnjevali, da se je zgodila pomota in da so pozabili vabiti. Četudi čudovito opravičilo, se je sprejelo na znanje. — Ko je bila sklicana druga seja centralnega tajništva, se našega pooblaščenca ni klicalo, češ, da so na dnevnem redu samo nekatere politične zadeve. Kljub temu, da smo mnenja, da se v take svrhe sploh seje tako važnega organa ne sklicujejo, smo končno morali tudi tako stališče vzeti na znanje. Predsednik Delavske zbornice je nato še izrecno zagotovil, da se tak primer ne bo več dogodil in da smo lahko popolnoma zagotovljeni, da bo naš predstavnik v bodoče brezpogojno pritegnjen na seje centralnega tajništva. — In ko je bila sklicana tretja seja istega foruma, se je kljub svečanemu zagotovitvam, kljub sklepom dogodilo enako, da se namreč našega člana ni pritegnilo.

Tako postopanje ne pomeni samo rušenja sklepov, temveč tudi besedolomstvo, ki seve da ne dopušča nadaljnjega sodelovanja.

D. Kosem, s. r., V. Sternad, s. r., Slavko Dvoršek, s. r., Lojze Erjavec, s. r.

LIBOJE

Odsotnost ravnatelja tovarne. Že pred več tedni je odšel na počitnice ravnatelj tukajšnje keramične tovarne g. Hübel, ki ima tudi svoj rudnik in sicer v svoj rojstni kraj v Sudetskem ozemlju. Delavstvo ima napram tovarni razne težnje, ki bi jih bilo treba rešiti, a se tovarnarji izgovarjajo, da morajo čakati na vodjo g. Hübla.

JESENICE

Velik strokovničarski shod

Sklicuje Strokovna komisija za Slovenijo za nedeljo, dne 15. t. m. v »Delavski dom« na Savi. Na shodu se bo razpravljalo o vseh problemih, ki se tičejo delavske socialne zakonodaje in socialno-političnih ustanov. Na shodu bosta poročala ss. Milan Šovljanski iz Ljubljane in glavni zaupnik pri KID s. Polde Stražisar. Pričetek shoda ob 10. uri dop. Vse zavodne delavce brez razlike na pripadnost, zlasti pa vse pripadnike svobodnih strokovnih organizacij vabimo k velikemu obisku.

Shod volilcev dr. Mačka bi se moral vršiti na Jesenicah v nedeljo, dne 24. sept. v »Delavskem domu«. Sklicatelj sta bila Ignacij Kranj in dr. Miha Potočnik. Shod ni bil dovoljen, zbralo se je pa skoro 1000 poslušalcev, ki so čakali na otvoritev shoda. Predsedujoči Ignacij Kranj je to sporočil navzočim, predno je pa svetoval ljudem, da se razidejo, je pa prečital prepoved, kakor tudi protest, ki je bil poslan na dr. Mačka, dalje na notranjega ministra Mihaldžiča in na bansko upravo v Ljubljano proti prepovedi shoda. Zatem so se zborovalci razšli. Zanimivo je, da je tri dni prej J.R.Z. na Jesenicah imela dovoljen shod. Sklicatelj shoda je bil, kakor nam poročajo, naknadno kaznovan z din 1000 globe in 3 dni zapora zaradi tega, ker je baje agitiral za prepovedan shod.

Zvočni kino Radio predvaja v soboto ob 8. uri zvečer, v nedeljo ob 5. uri pop. in v ponedeljek ob 8. uri zvečer vefilm »Flaš Gordon« (Vojna planetov). Senzacijski film, ki je izhajal tudi v strip-časopisih. — V nedeljo ob 3. uri dop. in 8. uri zvečer predvajamo krasno filmsko zgodbo »V zariji slave«. V glavni vlogi La Jana, Gustav Froehlich in Willy Forst. Med dodatki tudi kratek film »Morsko valovanje« in risana šala. — Sledi češki vefilm »Izgnubljena patrolja«.

CERŠAK

Smrtna nesreča delavca v Ceršaku

V sredo, dne 11. t. m. se je zgodila v tovarni lepenske v Ceršaku strašna nesreča, katere žrtev je postal delavec in mlad družinski oče Avgust Novak. Ponesrečeni je bil poleg dru-

stvi vsej sejam. Naknadno so funkcionarji Delavske zbornice pojasnjevali, da se je zgodila pomota in da so pozabili vabiti. Četudi čudovito opravičilo, se je sprejelo na znanje. — Ko je bila sklicana druga seja centralnega tajništva, se našega pooblaščenca ni klicalo, češ, da so na dnevnem redu samo nekatere politične zadeve. Kljub temu, da smo mnenja, da se v take svrhe sploh seje tako važnega organa ne sklicujejo, smo končno morali tudi tako stališče vzeti na znanje. Predsednik Delavske zbornice je nato še izrecno zagotovil, da se tak primer ne bo več dogodil in da smo lahko popolnoma zagotovljeni, da bo naš predstavnik v bodoče brezpogojno pritegnjen na seje centralnega tajništva. — In ko je bila sklicana tretja seja istega foruma, se je kljub svečanemu zagotovitvam, kljub sklepom dogodilo enako, da se namreč našega člana ni pritegnilo.

Tako postopanje ne pomeni samo rušenja sklepov, temveč tudi besedolomstvo, ki seve da ne dopušča nadaljnjega sodelovanja.

D. Kosem, s. r., V. Sternad, s. r., Slavko Dvoršek, s. r., Lojze Erjavec, s. r.

gih delavcev zaposlen pri skladanju drv na mestu, kjer je zloženih več vagonov lesa. Radi plazovja pa se je skladovalnica razrahljala, drva so se sprožila in pokopala nesrečnega Novaka pod seboj. Sodelavci so ga šele po preteku ene ure izvlekli izpod skladovalnice drv. Ponesrečenemu so takoj nudili prvo pomoč in ga iz št. Ilja odpremili v mariborsko splošno bolnico, kjer je pa kmalu nato podlegel zadobljenim poškodbam, ker je imel strto hrbtenico. Pokojni zapušča ženo in dva nepreiskrbljena otroka. Naloga pristojne oblasti bo, da točno preišče vzroke nesreče.

STUDENCI PRI MARIBORU

Delavsko kulturno društvo »Vzajemnost« Studenci priredi v soboto, dne 14. t. m. v dvorani Špurske vinske trgovine s pričetkom ob 19. (7.) uri zvečer. Čisti dobiček je namenjen dramskemu odseku. — Odbor.

Prodaja sveč je tudi letos na dan Vseh svetnikov pri pokopališču prepovedana. Sveče bo prodajal izključno »Rdeči križ« v prid božičnici za revno dečo, kar naj blagovolijo prodajalci in kupovalci vpoštevati. — Občinska uprava.

Ameriški delavci za Roosevelta

Iz Zedinjenih držav poročajo, da so se delavske organizacije, skupno šest milijonov članov, izrekle, da bodo podpirale Rooseveltovo politiko.

LJUDSKA SAMOPOMOČ

v Mariboru, reg. pom. blagajna

znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodonosno deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad 37 milijonov din na pogrebnišah in doti.

Zavaruje za pogrebno zdrave osebe obeh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000.— in

za otro mladoletne od 1. do 16. do največ din 25.000.— plačljiva ob dohletnem 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA

Hranilno in posojilno društvo delavcev z. z o. j. v Mariboru

javlja tužno vest, da je njen dolgoletni član nadzorstvenega odbora, zadrugar

Bogomir Lukas

dne 11. oktobra 1939 nenadno preminul.

Pogreb dragega pokojnika se vrši dne 13. oktobra 1939 od hiše žalosti Nova vas, Vrtna ulica št. 1 na pokopališče v Radvanju.

Slava njegovemu spominu.

Maribor, dne 13. oktobra 1939.

Uprava in nadzorstvo.